

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 450/2014-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 24. júla 2014 predbežne prerokoval sťažnosť M. Ch., M. Ch., a E. G., všetci zastúpení advokátom Mgr. Miroslavom Gašparíkom, Advokátska kancelária, Podzámska 66, Sered', vo veci namietaného porušenia základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Galanta v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Tp 3/2012 a jeho uznesením z 15. novembra 2012 a postupom Krajského súdu v Trnave v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Tpo 53/2012 a jeho uznesením z 13. decembra 2012 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. Ch., M. Ch. a E. G. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 14. marca 2014 doručená sťažnosť M. Ch., (ďalej len „sťažovateľka v 1. rade“), M. Ch., (ďalej len „sťažovateľ v 2. rade“), a E. G., (ďalej len „sťažovateľka v 3. rade“, spolu ďalej len „sťažovatelia“), ktorou namietali porušenie základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2

Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Galanta (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Tp 3/2012 a jeho uznesením z 15. novembra 2012 a postupom Krajského súdu v Trnave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Tpo 53/2012 a jeho uznesením z 13. decembra 2012.

Podľa názoru sťažovateľov okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Tp 3/2012, ako aj krajský súd v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Tpo 53/2012 porušili ich práva zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj právo zaručené v čl. 6 ods. 1 dohovoru, a to tým, že:

«V čase podania návrhu príslušné súdy, najmä OS Galanta neskúmali existenciu procesných podmienok konania – t. j. či je nebohá osoba spôsobilým účastníkom konania, resp. ak nie či je právne možné viesť opatrovnícke konanie podľa Trestného poriadku voči takejto osobe, nakoľko jej spôsobilosť mať práva a povinnosti zanikla v súlade s § 7 Občianskeho zákonníka smrťou, ďalej či existuje titul osvedčujúci prechod práv.... alebo osôb majúcich právny záujem, ďalej či dôvod podľa ktorého sa má konať v zmysle petitu návrhu... je právne relevantným dôvodom v súlade s Trestným poriadkom...»

K skúmaniu procesných podmienok... zo strany príslušných súdov nedošlo...

Deklarovaným dôvodom (podľa OP Galanta) na ustanovenie opatrovníka bola v zmysle petitu návrhu tvrdená kolízia záujmov advokáta a poškodeného (vzťah svokor – zať).

Súd pri rozhodovaní nevychádzal z návrhového petitu, nakoľko bez akéhokoľvek skutkového základu majúceho oporu v podanom návrhu rozhodol o aplikácii ust. § 48 ods. 3 Trestného poriadku, ktorý umožňuje ustanoviť opatrovníka poškodenému... z dôvodu, že „poškodený nemôže vykonávať svoje práva“. Keďže... je dostatočne zrejmé, že prvostupňový súd nevychádzal z návrhového petitu OP Galanta, potom je nejasné, z akých skutkových a dôkazových vecných podkladov súd vychádzal pri vydávaní vlastného rozhodnutia, keď iba citoval predmetnú právnu úpravu bez opisu skutkového stavu, na základe ktorého mal rozhodovať.

Pokiaľ ide o samotný proces pred súdom I. a II. stupňa – celé opatrovnícke konanie prebehlo bez vedomosti a fyzickej účasti deklarovaných účastníkov konania (advokát – poškodený) v rozpore s § 48 ods. 3 Trestného poriadku...

...v uvedených konaniach neboli skúmané nijakým spôsobom procesné podmienky..., takisto neboli doručované písomnosti a rozhodnutia. Celé konanie sa viedlo „post mortem“ voči osobe, o ktorej osobný status išlo, a to napriek tomu, že akákoľvek spôsobilosť mať práva a povinnosti takejto osoby zanikla v dôsledku smrti, v súlade s § 7 Občianskeho zákonníka. O opatrovníckom konaní sa nedozvedeli ani právni nástupcovia a takisto ani jeho bývalý advokát, ktorý bol označený ako účastník konania – t. j. kolízne dotknutá osoba. Voči predmetným súdnym rozhodnutiam sa nebolo možné akýmkoľvek spôsobom brániť, nakoľko o týchto nemali dotknuté osoby žiadne informácie...

V predmetnej trestnej veci v štádiu prípravného konania... boli právnym nástupcom poškodeného, na základe opatrovníckych rozhodnutí... odopreté všetky práva poškodeného, ktoré garantuje ust. § 46 a nasl. Trestného poriadku. Nemohli vstúpiť do spisu, zúčastniť sa dokazovania, vyjadriť sa k dôkazom alebo ich návrhom, takisto nemohli nahliadať do listín spisu, podávať návrhy na doplnenie dôkazov, a to napriek doloženému právnemu nástupníctvu...

Až na základe stanoviska GP pristúpila OP Galanta k podaniu návrhu na zrušenie opatrovníctva nebohému poškodenému... Základné práva jeho nástupcov však boli nenávratne porušené...

Poškodení sa cestou dotknutých súdov do dnešného dňa formálne nedozvedeli o existencii konaní a súdnych uznesení o opatrovníctve alebo zrušení týchto rozhodnutí. O vydaní predmetných uznesení sa poškodení dozvedeli až dňa 14. 1. 2014, kedy bolo po 1 a ½ roku umožnené ich zástupcovi nahliadnuť do trestného spisu... Až v tento deň boli poškodení vpustení do výkonu práv poškodených..., pričom medzitým prebehlo dokazovanie a trestné stíhanie bolo zastavené...

Strana sťažovateľa má za to, že je dostatočným spôsobom v tejto sťažnosti preukázané, že v opatrovníckom súdnom konaní došlo k významnému zásahu do procesných práv na spravodlivý súdny proces, najmä vec nebola (vôbec) spravodlivo verejne prejednaná pred nezávislým a nestranným súdom. Nespravodlivosť spočíva v tom, že opatrovnícke súdy rozhodli o statusových právach fyzickej osoby po zániku jej fyzickej

integrity a jej spôsobilosti mať akékoľvek práva a povinnosti v rozpore s Trestným poriadkom v § 48 ods. 3, ktorý explicitne viaže vydanie opatrovníckeho uznesenia na podmienky, ktoré neboli splnené. V neposlednom rade boli porušené práva poškodených v trestnom konaní garantované § 46 ods. 1 Trestného poriadku, podľa ktorého poškodený má právo okrem iného sa vyjadriť, či súhlasí s trestným stíhaním, má právo uplatniť nárok na náhradu škody, robiť návrhy na vykonanie dôkazov alebo na ich doplnenie, predkladať dôkazy, nazerať do spisov a preštudovať ich.

... v poradí ďalším dôvodom porušenia práva na spravodlivé súdne konanie je, že samotný Trestný poriadok vôbec nepozná kolíziu záujmov ako právne relevantný dôvod ustanovenia opatrovníka poškodenému v trestnom konaní...

... boli takisto odopreté práva na podanie sťažnosti proti uzneseniu o opatrovníctve, resp. uplatňovanie ďalších procesných práv – robiť návrhy, podávať námietky atď.

Uvedeným postupom bola odopretá akákoľvek možnosť práva konať pred súdom, ktoré je zaručené čl. 46 a nasl. Ústavy Slovenskej republiky.

Ako dôkaz toho, že príslušná prokuratúra ani súdy nemali vo veci jasno po právnej ani skutkovej stránke, slúži Uznesenie OS Galanta zn. 4 TP/3/2012 zo dňa 9. 10. 2013, ktorým tento súd zrušil ustanovené opatrovníctvo, nakoľko „práva neb. poškodeného prešli na jeho právnych nástupcov...“, čo nie je založené na pravdivom základe... návrh OP Galanta na zrušenie opatrovníka zn. 3 Pv 818/12-34 z 7. 10. 2013..., ktorý je v priamej kontradikcii listu OP zn. 3 Pv 818/12-26 z 17. 6. 2013..., ktorým tento istý štátny orgán konajúci tou istou prokurátorkou zamietol žiadosť OR PZ na zrušenie opatrovníka, nakoľko „dôvody konfliktu naďalej trvajú“, a to napriek tomu, že skutkový ani právny stav nebol zmenený...

Vzhľadom na právoplatné ukončenie veci, je náprava zo strany predmetných súdov nemožná... zásah, ktorý bol vykonaný spôsobil neodvratné následky v predmetnom trestnom konaní (zastavenie trestného stíhania, ukončenie dokazovania ktorého výsledky sa mienia použiť i ďalej, iné práva podľa § 46 Trestného poriadku)...».

Pri odôvodnení požadovaného finančného zadosťučinenia sťažovatelia uviedli:

„... vo veci bolo bez účasti poškodených nariadené a vykonané písmo-znalecké dokazovanie, a to v neprospech poškodených, a to vydaním znaleckého posudku č. 21/2013

Bc... Tento posudok vykonaný ako dôkaz bez účasti poškodených pri porušení kompletne všetkých práv § 46 Trestného poriadku práve s ohľadom na vydané súdne rozhodnutie, ktorý má priamy dopad jednak na samotné trestné konanie tak, že na jeho výsledky sa bude odkazovať samotná podozrivá i v budúcnosti a jednak i v civilnom konaní o obnove dedičského konania vedenom a prerušenom na OS Galanta pod sp. zn. 26 C 232/2011, ktorého meritom veci je ťažiskový argument o tom, že podpis použitý v dedičskom konaní bol sfalšovaný...

... odopretím práv poškodeného podľa § 46 Trestného poriadku v kontexte s vykonaným písmo-znaleckým dokazovaním bez účasti poškodených v dôsledku vydania účelových opatrovníckych uznesení, ide o významný a vážny zásah do viacerých i majetkových práv poškodených nielen v trestnom konaní...“

Vzhľadom na uvedené sťažovatelia navrhli, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„Základné právo sťažovateľov 1) M. Ch.... 2) M. Ch.... 3) E. G...., na to, aby ich záležitosť bola spravodlivo a verejne prejednaná nezávislým a nestranným súdom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Galanta v konaní vedenom pod zn. 4 Tp 2/2012 [správne má byť sp. zn. 4 Tp 3/2012, pozn.] a Krajského súdu Trnava v konaní vedenom pod zn. 5 Tpo 41/2012 porušené bolo.

Okresnému súdu Galanta sa ukladá, aby zrušil svoje uznesenie o ustanovení opatrovníka zn. 4 Tp/3/2012 z dôvodu jeho rozporu s čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Krajskému súdu Trnava sa ukladá, aby zrušil svoje uznesenie o ustanovení opatrovníka zn. 5 Tpo/53/2012-9 z dôvodu jeho rozporu čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.

Sťažovateľom priznáva – každému finančné zadostučinenie 10 000 € spolu vo výške 30 000 €, ktoré sú Okresný súd Galanta a Krajský súd Trnava spoločne a nerozdielne povinní vyplatiť do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu... na účet ich právneho zástupcu...

Okresný súd Galanta a Krajský súd Trnava sú spoločne a nerozdielne povinní uhradiť sťažovateľom trovy konania a trovy právneho zastúpenia vo výške 1 161,30 € na účet ich právneho zástupcu... do 15 dní od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Ústavný súd podľa ustanovenia § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) návrh (v danom prípade sťažnosť) predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v ustanovení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Z judikatúry ústavného súdu vyplýva, že dôvodom na odmietnutie sťažnosti pre jej zjavnú neopodstatnenosť je absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Inými slovami, ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom alebo rozhodnutím orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sťažovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (obdobne napr. III. ÚS 263/03, II. ÚS 98/06, III. ÚS 218/07, III. ÚS 20/09).

Predmetom sťažnosti je namietané porušenie základného práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 Tp 3/2012 a jeho uznesením z 15. novembra 2012 a postupom krajského súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Tpo 53/2012 a jeho uznesením z 13. decembra 2012.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prieťahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

V prvom rade ústavný súd poznamenáva, že podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde je viazaný návrhom na začatie konania okrem prípadov výslovne uvedených v tomto zákone. Viazanosť ústavného súdu návrhom na začatie konania sa prejavuje predovšetkým vo viazanosti petitom návrhu na začatie konania, teda tou časťou sťažnosti (v konaní podľa čl. 127 ústavy), v ktorej sťažovateľ špecifikuje, akého rozhodnutia sa od ústavného súdu domáha (§ 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde), čím zároveň vymedzí predmet konania pred ústavným súdom z hľadiska požiadavky na poskytnutie ústavnej ochrany. Vzhľadom

na uvedené môže ústavný súd rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej sťažnosti, a vo vzťahu k tomu subjektu, ktorý označil za porušovateľa svojich práv (m. m. IV. ÚS 415/09, IV. ÚS 355/09, II. ÚS 19/05, III. ÚS 2/05).

Sťažovatelia v petite sťažnosti za porušené označili základné právo zaručené v čl. 48 ods. 2 ústavy, avšak bez toho, aby bližšie špecifikovali, do zásahu ktorého konkrétneho základného práva z tam uvedených práv malo zo strany všeobecných súdov dôjsť. Nie je pritom v právomoci ústavného súdu, aby vôľu sťažovateľov vo vzťahu k vymedzeniu predmetu konania pred ústavným súdom nahradil svojimi vlastnými úvahami. K tejto otázke však sťažovatelia nepredniesli vo svojej sťažnosti žiadnu relevantnú argumentáciu, na základe ktorej by mohol ústavný súd pristúpiť k poskytnutiu ústavnoprávnej ochrany základných práv sťažovateľov, i keď § 20 ods. 1 zákona o ústavnom súde navrhovateľom ukladá svoj návrh náležite odôvodniť.

Rovnako sťažovatelia namietajú porušenie práva zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru, avšak z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (rozhodnutie vo veci Krumpel a Krumpelová v. Slovensko z 5. 7. 2005, § 40) a následne aj z judikatúry ústavného súdu (napr. I. ÚS 18/06, III. ÚS 324/05, IV. ÚS 44/06) vyplýva, že nárok profitovať zo záruk čl. 6 ods. 1 dohovoru môžu poškodení v trestnom konaní, ktorí si v rámci tohto konania uplatnili nárok na náhradu škody (občianskoprávny prvok v rámci trestnoprávneho konania), a to voči konkrétnej osobe – obžalovanému (§ 46 ods. 3 Trestného poriadku), ktorého identita je najskôr známa vznesením obvinenia. Z tohto pohľadu sťažovatelia (ako poškodení) nemôžu v trestnom konaní bez obvinenia vzneseného konkrétnej osobe požívať garancie zaručené čl. 6 ods. 1 dohovoru, a to ani v konaní (o určení opatrovníka), ktoré prebehlo v jeho rámci.

Z tohto pohľadu sa sťažnosť sťažovateľov javí ako zjavne neopodstatnená a tiež ako návrh, ktorý nemá náležitosti predpísané zákonom, čo je dôvodom na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Pokiaľ ide o námietku vznesenú voči rozhodnutiu okresného súdu proti uzneseniu sp. zn. 4 Tp 3/2012, ústavný súd uvádza, že vzhľadom na princíp subsidiarity, podľa ktorého rozhodnutie okresného súdu preskúma miestne a vecne príslušný krajský súd, je ústavný súd nepríslušný a podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde vznesená námietka bola odmietnutá pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

Sťažnosť neobsahuje zákonom požadované náležitosti napriek právnemu zastúpeniu kvalifikovaným právnym zástupcom.

Napokon v tejto sťažnosti splnomocnenec sťažovateľov uviedol: „*O opatrovníckych konaniach sa dozvedeli iba čiastočne z písomného stanoviska KP Trnava v zmysle listu zn. 3 KPt 153/12-27 zo dňa 3. 4. 2013.*“ Je teda zrejmé, že dvojmesačná zákonná lehota na podanie sťažnosti bezpochyby uplynula predtým, ako tak sťažovatelia urobili (13. marca 2014 podali sťažnosť na poštovú prepravu).

Nemožno prijať argumentáciu, že o obsahu napadnutých rozhodnutí sa sťažovatelia dozvedeli až pri nahliadnutí do vyšetrovacieho spisu 14. januára 2014, pretože ich podstatná argumentácia proti týmto rozhodnutiam spočíva v iných okolnostiach, nezávislých od obsahu odôvodnení samotných rozhodnutí (nemožnosť ustanovenia opatrovníka v trestnom konaní mŕtvej osobe, nedoručovanie písomností a rozhodnutí sťažovateľom, nemožnosť uplatňovania práv poškodených a pod.).

Vzhľadom na uvedené bolo možné sťažnosť sťažovateľov odmietnuť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde aj ako podanú oneskorene.

Pretože sťažnosť bola ako celok odmietnutá, ústavný súd nerozhodoval o ďalších požiadavkách sťažovateľov, rozhodovanie o ktorých je podmienené vyslovením porušenia základných práv alebo slobôd, k čomu v tomto prípade nedošlo.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. júla 2014